

Puszcza Białowieska – poczuj naturalny rytm

Turystyka aktywna w regionie Puszczy Białowieskiej



- 3 Region Puszczy Białowieskiej – kraina inna niż wszystkie
- 4 Szlaki rowerowe – ruszamy w trasę!
- 19 Szlaki turystyczne piesze
- 25 Szlaki nordic walking
- 29 Szlak Hajnowskich Murali
- 30 Trasy questowe – poznaj region i odkryj jego skarby!
- 32 Ścieżki edukacyjne Leśnego Kompleksu Promocyjnego Puszcza Białowieska – Puszcza od kuchni.
- 36 Szlak samochodowy – Podlaski Szlak Sakralny
- 37 Szlak kajakowy
- 38 Koleją wąskotorową przez puszcę
- 39 Puszcza Białowieska i okolice – niezbędnik turysty

Fot. M. Nowakowski ©LOT Region Puszczy Białowieskiej



We wschodniej części Polski jest takie miejsce, gdzie czas płynie wolniej - jest to miejsce splotu wielu kultur, które tworzą fascynującą warkocz dziedzictwa regionu, spinający w całość pasma folkloru, obrzędowości i pamięci o przodkach. Ta magiczna kraina to region Puszczy Białowieskiej – przesiąknięta legendami, tradycją i barwną kulturą, którą widać, słyszeć, a nawet można posmakować.

Puszcza Białowieska to unikatowy w skali europejskiej kompleks leśny – w 2014 r. cały obszar Puszczy Białowieskiej po obu stronach granicy polsko-białoruskiej został wpisany na listę obiektów Światowego Dziedzictwa UNESCO. Tym samym Puszcza

Fot. K. Weber



cza Białowieska została zaliczona do skarbów ludzkości. Puszcza Białowieska zajmuje obecnie około 150 tys. ha, z czego 80 tys. ha znajduje się na Białorusi, zaś pozostałe 63 tys. ha – w Polsce. Puszcza Białowieska – miejsce odpoczynku królów i książąt polskich, po dziś dzień kusi spragnionych oddechu od codzienności. Region Puszczy Białowieskiej to idealne miejsce do turystyki aktywnej. A na trasach – unikatowa przyroda, wielokulturowy klimat pogranicza, zachwycająca architektura drewniana, gościnni ludzie. Z tym przewodnikiem poznacie Państwo formy turystyki aktywnej w regionie Puszczy Białowieskiej.

Zapraszamy na puszczańskie tryby, gdzie drogowszakem jest przygoda!

*Fot. P. Filipik ©LOT Region
Puszczy Białowieskiej*





SZLAKI ROWEROWE – RUSZAMY W TRASĘ!

SZLAKI ROWEROWE

- Hajnówka – Topito – Hajnówka (**niebieski, 42 km**)
- Dubicze Cerkiewne – Topito – Białowieża (**zielony, 41 km**)
- Wokół Białowieży i Polany Białowieskiej (**czarny, 13,5 km**)
- Łącznikowy: Michnówka – Nowa Łuka – Stary Dwór – Tarnopol – Siemianówka (**czarny, 11 km**)
- „Do Puszczy Ładzkiej”: Narew – Makówka – Hajdukowszczyzna – Rybaki – Eliaszuki – Michnówka – Lewkowo Stare – Podlewskowie – Suszczy Borek – Minkówka – Zabłotczyzna – Narewka – Świnoroje – Budy (**niebieski, 36,6 km**)
- „Kraina Otwartych Okiennic”: Narew – Ancuty – Trześcianka – Soce – Puchły (**zielony, 16,2 km**)
- „Do wsi w dolinie Narwi”: Doratynka – Klejniki – Lady – Kuraszewo (**niebieski, 23,5 km**)
- Łącznikowy: Lady – Leniewo – Czyże – Szostakowo – Nowe Berezowo (**czarny, 13 km**)
- Hajnówka – Dubicze Cerkiewne – Czeremcha – Piaski (**czerny, 85 km**)
- Czeremcha – Siemiatycze (**zielony, 59 km**)
- Podlaski Szlak Bociani (**czerny, 412 km, w powiecie hajnowskim ok. 62 km**)
- Białowieski Szlak Transgraniczny: Narew – Tyniewiczze Duże – Kamień – Kuraszewo – Nowy Kornin – Nowoberezowo – Hajnówka – Budy – Teremiski – Stara Białowieża – Białowieża – Grudki – granica państwowa między Polską a Białorusią – Biały Lasek – Szereszewo – Pruzany – Różany – Łyskowo –

Fot. B. Budnik



Nowy Dwór. **(żółty, 58 km w Polsce, 146 km na Białorusi) Trasa na Białorusi nie jest dostępna**

- Szlak bioróżnorodności regionu Puszczy Białowieskiej i Doliny Narwi: skrzyżowanie Trybu Zwierzynieckiego z Drogą Górzystą - Droga Górzysta - Tryb Lipiński - Świnoroje - Narewka - Zabłotczyzna - Minkówka - Nowe Lewkowo - Stare Lewkowo - Michnówka - Eliaszki - Gramotne - Makówka - Narew - Skaryszewo - Kaczały - Janowo - Gorodczyno **(niebieski, 50,7 km)**,
- Szlak bioróżnorodności Puszczy Białowieskiej: Hajnówka (ul. Celna) - Budy - Teremiski - Stara Białowieża - Białowieża - Grudki - granica państwowa między Polską a Białorusią **(żółty, 26,2 km)**
- Etonograficzny szlak rowerowy gminy Kleszczele: Dasze, Toporki, Saki i Dobrowoda
- Szlak rowerowy Doliny Nurca: zalew Repczyce - Kleszczele, Boćki - Brańsk - Hodyszewo **(niebieski, 58,1 km)**

- Green Velo (odcinek w powiecie hajnowskim: Kleszczele - Czermcha - Kuzawa - Kleszczele - Jelonka - Dubicze Cerkiewne - Stary Kornin - Hajnówka - Budy - Pogorzelce - Białowieża - Narewka - Siemianówka - Nowa Łuka - Eliaszki)

SZLAKI W BIAŁOWIESKIM PARKU NARODOWYM (PÓŁNOCNO-ZACHODNIA CZĘŚĆ OBRĘBU OCHRONNEGO REZERWAT, K. NAREWKI)

zielony (7 km z Narewki do BPN, 12 km po terenie Parku, 17 km z powrotem do Narewki, szlak prowadzi przez północny teren Obrębu)

czarny (7 km z Narewki do BPN, 2 km po terenie Parku, 9 km z powrotem do Narewki)

Fot. A. Łapińska-Chomicka

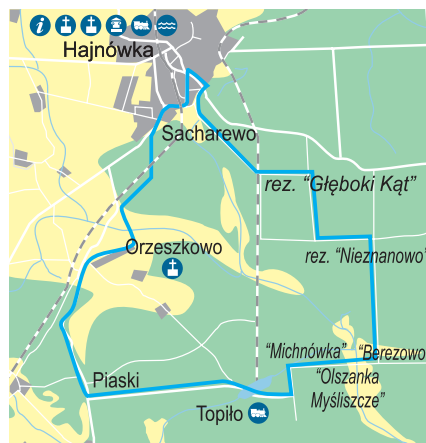


SZLAKI NAREWKOWSKIE:

- Mała pętla (długość: 18 km; składa się z dwóch odcinków: **9 km szlak czarny, 9 km szlak zielony**): Narewka – Janowo – składnica Szypulowa – Kosy Most – Gruszki – Narewka.
- Średnia pętla (długość: **36 km szlak zielony**): do Kosego Mostu przebieg jak w przypadku małej pętli – Uroczysko Wilczy Szlak (**zielony**) – Zamosze – Stare Masiewo – Nowe Masiewo – Olchówka – Guszczewina – Narewka.
- Duża pętla (długość: 45 km; składa się z dwóch odcinków: **20 km szlak zielony, 25 km szlak niebieski**): do wsi Stare Masiewo analogicznie jak pętla średnia – ścieżka edukacyjna Masiewo – Zalew Siemanówka (wieża widokowa „Maruszka”) – Siemieniakowszczyzna – Siemianówka – Leśna – Mikłaszewo – Narewka.

Szlaki rowerowe w regionie Puszczy Białowieskiej to blisko 500 km przygody! Łączą puszczańskie miasteczka i wsie osadzone na tle pól, łąk i lasów, które zdają się opierać rozspędzonej machinie czasu. Ze zbioru legend, twórców kultury i okruchów tradycji powstała niezwykła opowieść, ukazująca to, co w regionie najpiękniejsze. Sprawdź!

Bazę wypadową dla wszelkich tras – w tym rowerowych stanowi miasto **Hajnówka**. Tutaj ma swój początek - a dokładnie przy pomniku żubra w skwerze miejskim,



Fot. Z. Dzwonkowski

przy ul. A. Zina, **niebieski szlak o charakterze pętli Hajnówka – Topiło – Hajnówka** (42 km) . „**Hajnówka – Duchowa witalność**”

– te słowa najlepiej oddają charakter miasta. Hajnówka to „brama do Puszczy” – dostownie! Mijając znak drogowy z oznaczeniem nazwy miasta, wpadamy wprost w zieloną otchłań Puszczy Białowieskiej.

Hajnówka to również miejsce podlaskiej tradycji, wielokulturowości oraz wielu religii. O tym przypomina zachwycająca architektura katolickich i prawosławnych świątyń, echa podlaskich piosenek podczas imprez kulturalnych np. Jarmarku Żubra (lipiec). W **Soborze Św. Trójcy** w Hajnówce odbywa się Międzynarodowy Festiwal Hajnowskie Dni Muzyki Cerkiewnej, zaś w **Kościele Katolickim pw. Podwyższenia Krzyża**

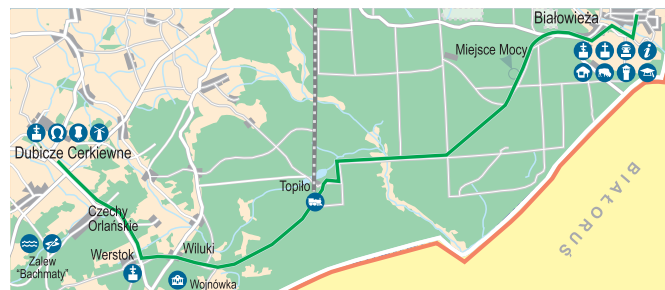
Świętego znajdują się unikatowe 28-głosowe organy, których można posłuchać podczas letnich koncertów organowych. W mieście ma swoją siedzibę również **Muzeum i Ośrodek Kultury Białoruskiej** prezentujące bogactwo kulturowe, historię i tradycję białoruskiej mniejszości narodowej, **Park Miniatur Zabytków Podlasia** oraz **Muzeum Kowalstwa i Ślusarstwa**, gdzie sympatyczny kowal opowie historię tego fachu oraz zabierze na warsztaty kowalstwa. W budynku dawnego dworca kolejowego funkcjonuje **Hajnówka Centralna - Stacja Kultury**, która jest organizatorem **Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego Wertep**. Na wodne szaleństwo i masaże w SPA zaprasza z kolei **Park Wodny**. W pobliżu szlaku (3 km od Hajnówki w kierunku Białowieży) możemy odwiedzić **Enklawę Białowieżą** z takimi

atrakcjami jak: park linowy, basen letni, Leśne SPA z jacuzzi, sauną i strefą relaksu.

Wyjeżdżając z Hajnówki trafimy prosto do Puszczy Białowieżskiej, bowiem tam, gdzie kończy się cywilizacja człowieka, zaczyna królestwo Przyrody.

Trasa **niebieskiego szlaku Hajnówka – Topiło – Hajnówka** prowadzi przez malownicze doliny rzek: Chwyszczey i Leśnej Prawej oraz 5 rezerwatów: Głęboki Kąt, Nieznanowo, Berezowo, Olszanka Myśliszcze oraz Michnówka, prosto do ukrytej w leśnej gęstwinie osady **Topiło**, położonej na polanie w Puszczy. Wieś Topiło została założona w 1916 r. przez niemieckich osadników, przybywających tu w celu wyrębu drewna, a utworzony w 1933 r. sztuczny zbiornik powstał w celu jego składowania. W pobliżu stawów znajduje się mini-skansen kolejki leśnej, a przy nich wiaty, miejsce ogniskowe, plac zabaw i siłownia w plenerze. Wokół akwenu rozpościerają się ścieżki edukacyjne: „Puszczańskie Drzewa” oraz „Ochrony orlika krzykliwego”. Do tego zacisznego miejsca można dojechać rowerem bądź kolejką wąskotorową z Hajnówki. Przez Topiło wiedzie **zielony szlak (41 km) Dubicze Cerkiewne – Topiło – Białowieża**.

Fot. P. Świdorski ©LOT Region Puszczy Białowieżskiej



Podróżując szlakiem, mamy okazję wykąpać się w **zalewie Bachmaty**, zobaczyć ostatnie drzewostany dawnej Puszczy Bielskiej chronione przez rezerwat Czechy Orlańskie, zajrzeć do wnętrza **zabytkowej cerkwi z 1769 r. w Werstoku**, zrobić zdjęcie przy kolejce wąskotorowej w Topile oraz „naładować się” pozytywną energią w „Miejscu Mocy”. A kto wie, być może uda się odnaleźć legendarny skarb Napoleona – rzekomo ukryty gdzieś w okolicy Dubicz przez Francuzów wracających w 1812 r. z Rosji lub usłyszeć bicie cerkiewnych dzwonów legendarnej cerkwi pw. św. Piotra i Pawła, która miała zapaść się pod ziemię. Malownicza sceneria Puszczy Białowieskiej skrywa niejednen skarb. Meta zielonego

Fot. M. Nowakowski ©LOT Region Puszczy Białowieskiej



Fot. K. Komar

szlaku znajduje się w Białowieży. Po jej atrakcjach prowadzi **czarny szlak Wokół Białowieży i Polany Białowieskiej (13,5 km)**.

Białowieża to miejsce wyjątkowe, którego historia nadal żyje – utrwalona w nazwie, murach zabytkowych **cerkwi pw. Mikołaja Cudotwórcy z 1894 r. i kaplicy prawosławnej pw. Św. Cyryla i Metodego z 1873 r.** (kaplica cmentarna, w której znajduje się XVII-wieczna ikona Opieki Najświętszej Marii Panny) czy skarbach architektury, które można



obejrzyć m.in. w **Skansenie Architektury Drewnianej Ludności Ruskiej Podlasia**.

Niezwykłych wrażeń dostarcza wizyta w **Białowieskim Parku Narodowym (BPN)** – najstarszym parku w Polsce, założonym w 1921 r. Najcenniejszym obiektem przyrodniczym BPN jest obszar objęty ochroną ścisłą, położony w widłach rzek: Narewki i Hwoźnej. **Obręb Ochronny Rezerwat** w Białowieskim Parku Narodowym to unikatowa przyroda – charakteryzuje się dużą różnorodnością biologiczną i bogactwem niejednokrotnie rzadkich roślin i zwierząt. Będąc tu, możemy zobaczyć jak wyglądały lasy całkowicie nietknięte działalnością człowieka, a które wiele wieków temu porastały te tereny. W południowowschodniej części Obrębu Ochronnego Rezerwat (dawny rezerwat ścisły), od strony Białowieży, turystom udostępniona jest trasa „Do dębu Jagiełty” (4 km). W tej części rezerwatu poruszać się można wyłącznie z przewodnikami, którzy pomogą nam poznać puszczański świat. Na spotkanie z Królem Puszczy zapraszamy do obiektów BPN: **Rezerwatu Pokazowego Żubrów**, znajdującego się 3 km od Białowieży, zamieszkanego także przez inne puszczańskie zwierzęta – m.in. rysie, jelenie, dziki i sarny. Obok Rezerwatu znajduje się **Pawilon Edukacyjny** – a w nim interaktywna sala edukacyjna z 12 stanowiskami, gdzie tematem przewodnim jest nie kto inny, tylko żubr – symbol Puszczy Białowieskiej.

Z kolei **Muzeum Przyrodniczo-Leśne** w Białowieży w ciekawy sposób przybliży nam przyrodę i historię Puszczy Białowieskiej oraz działalność człowieka na tym terenie. Po dniu pełnym wrażeń zachęcamy do odpoczynku w zabytkowym Parku Pałacowym, założonym wokół wznoszonej w latach 1889-1894 myśliwskiej rezydencji carów Rosji. Niestety pałac zniszczyła wojna, za to do dziś nad stawami góruje zabytkowy **Dworek Gubernatora**

Grodzińskiego z 1845 r. Obecnie jest to siedziba Ośrodka Edukacji Przyrodniczej BPN, organizującego zajęcia dydaktyczne dla dzieci i młodzieży, a we wrześniu – Wystawę Grzybów. W Parku zobaczymy pozostałe zabudowania carskie: Dom Marszałkowski, Dom Szoferów, Stajnię Carską, bramę kuchenną.

Na północ od Białowieży, znajduje się północno-zachodnia część Obrębu Ochronnego Rezerwat, dawny Obręb Ochronny Hwoźna („bramy” znajdują się w Starym Masiewie i Zamoszach). Ta część Parku udostępniona jest indywidualnym turystom bez przewodnika. Grupy zorganizowane, liczące ponad 20 osób, muszą mieć przewodnika licencjonowanego przez BPN. Przez teren północno-zachodni Parku bieżną interesujące szlaki piesze oraz dwa rowerowe – **zielony (7 km z Narewki do BPN,**



Fot. K. Borowik

©LOT Region Puszczy Białowieskiej



Fot. K. Komar



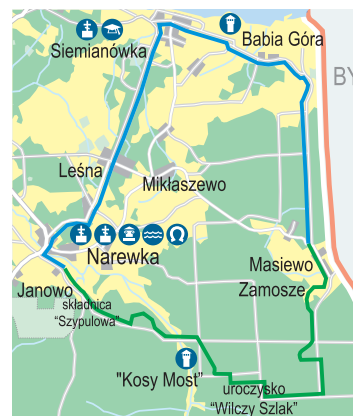
12 km po terenie Parku, 17 km z powrotem do Narewki, szlak prowadzi przez północny teren Obręb) oraz czarny (7 km z Narewki do BPN, 2 km po terenie Parku, 9 km z powrotem do Narewki). Z myślą o turystach szlaki zostały uzupełnione o pełną infrastrukturę turystyczną – krótkim odpoczynkiem posłużą wiaty wypoczynkowe, zaś wysoka na cztery piętra **wieża widokowa** w uroczysku Kosy Most oraz **ostoje żubrów** w uroczyskach Czolo i Kosy Most umożliwią spotkanie leśnych mieszkańców.

Na północ od Narewki znajduje się zbiornik wodny Siemianówka, będący jednym z największych sztucznych jezior w Polsce. To tu w 2005 r. kręcono film „Opowieści z Narnii”. Także wartkie meandry rzeki Narewka nie zawiodą – ma tu swój początek szlak kajakowy. Zanim wsiądziemy w kajak, dajmy się porwać na rowerowe trasy. **Zielony szlak narewowski w postaci trzech pętli (mała pętla - długość: 18 km; średnia pętla długość: 36 km; duża pętla długość: 45 km)** wiedzie przez stare, puszczańskie miejscowości położone wokół północnej części Białowieckiego Parku Narodowego oraz w głąb Puszczy, łącząc wiele ciekawo-



Fot. D. Wawreszuk

stek przyrodniczych i kulturowych: zabytkowe obiekty sakralne (m.in. **cerkiew pw. Św. Jerzego Zwycięcy** w Siemianówce z XVIII w. czy **cerkiew pw. św. Mikołaja** z 1864 r. w Narewce), żydowski cmentarz kirkut w Narewce, Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Nadleśnictwie Browsk w Gruszkach, Galerię im. Tamary Sołonieвич w Narewce.





Podczas gdy zielone szlaki narewowskie opowiadają o Puszczy Białowieskiej **szlak łącznikowy Michnówka – Nowa Łuka – Stary Dwór – Tarnopol – Siemianówka (czarny, 11 km)** wiedzie przez wsie wzdłuż malowniczego **zbiornika Siemianówka**. Wybudowany w latach 1977-1993 sztuczny akwen to doskonałe miejsce do uprawiania sportów wodnych: windsurfingu, żeglugi, kajakarstwa i kąpieli. Zmęczeni rowerzyści mogą liczyć na chwilę relaksu w **Ośrodku Rekreacyjno – Sportowym na Starym Dworze**. Ośrodek jest doskonałą bazą do aktywnego wypoczynku nad wodą m.in. wiaty ogniskowe, plac zabaw oraz boiska do tenisa, badmintonu, siatkówki i koszykówki czy ścianka wspinaczkowa. Teren wokół Ośrodka posiada wygodny parking oraz zadaszone miejsca ogniskowe pozwalające na grillowanie bez względu na pogodę. Biwakowicze oraz turyści z przyczepą campingową mają możliwość skorzystania z podłączenia do energii elektrycznej oraz zaplecza socjalno-sanitarnego na polu campingowym. W sezonie odbywają się w Ośrodku letnie koncerty nad wodą.

Czarny szlak **Michnówka - Stary Dwór- Siemianówka** łączy się z trasą „**Do Puszczy Ładzkiej**” (**niebieską, 36,6 km**) wiedzie przez



Fot. P. Świderski ©LOT Region Puszczy Białowieskiej

obszar dawnej Puszczy Ładzkiej, położonej w górze rzeki Narew. Ponad 350 lat temu teren powiatu hajnowskiego porastała Puszcza Bielska, będąca sąsiadką Puszczy Białowieskiej. Dziś jej pozostałością jest mała Puszcza Ładzka. Centrum rozwoju regionu była wówczas Narew – niegdyś prężnie rozwijające się miasteczko portowe umiejscowione nad rzeką Narew. Stąd rozpoczyna się przygoda na niebieskim szlaku. Meandry rzeki Narew stanowiły niegdyś ważny szlak komunikacyjny oraz handlowy, dziś z wartkim nurtem nie płyną wielkie tratwy z towarami, a turystyczne kajaki.

Dziś Narew to niewielka osada – prawa miejskie utraciła w 1936 r. Nad miejscowością po sąsiedzku górują zabytkowe kopuły **cerkwi Podwyższenia Krzyża Świętego** z 1885 r. i strzeliste wieżyczki

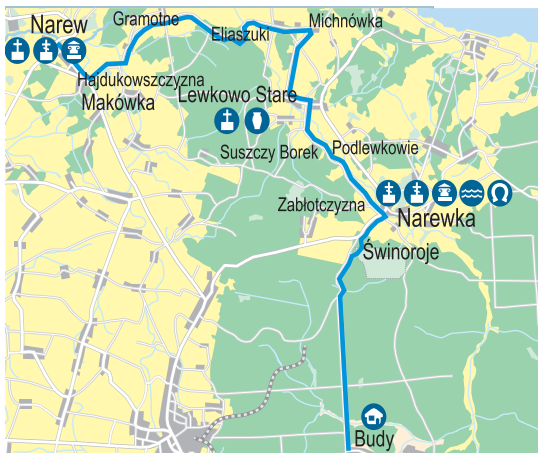


kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i Św. Stanisława Biskupa i Męczennika z 1775 r., będącego najstarszym zabytkiem tego typu w województwie podlaskim. Do dziś można tam oglądać najstarsze pamiątki z czasów królowej Bony. Obraz Matki Boskiej Narwiańskiej, figura Chrystusa „od wykupu niewolników” czy relikwie Świętego Krzyża świadczą o majętności dawnej królewskiej parafii i znaczeniu samego miasteczka. Wielowiekową historię parafii uzupełniają legendy – jedna z nich wspomina o dworzaniu króla Zygmunta Augusta, który śmiertelnie ranny prosił o pochówek przy wejściu do kościoła. Wchodzący do świątyni ludzie mieli po nim deptać po wsze czasy, by mógł on odkupić winy i grzechy jakich dopuścił się za życia.

W dalszej części szlak spina miejscowości położone wokół Puszczy Ładzkiej i wiedzie w głąb lasu. Malownicza sceneria

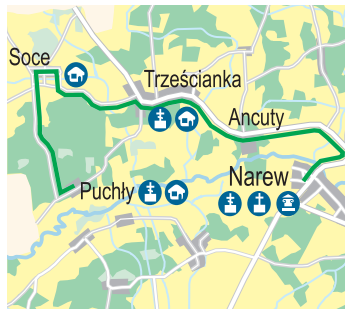


Fot. M. Nowakowski ©LOT Region Puszczy Białowieskiej



Puszczy Białowieskiej oraz zabytki kulturowo-historyczne trzech gmin: Narew, Narewka i Białowieża to główne atuty tej trasy, wzdłuż której został oznakowany i „uzbrojony” w małą infrastrukturę - **Szlak bioróżnorodności regionu Puszczy Białowieskiej i Doliny Narwi**. Ciekawe miejsca: dolina rzeki Narew, zabytkowe obiekty sakralne, m.in. **cerkiew pw. św. Piotra i Pawła** z XVI w. w Lewkowie Starym, **cmentarz żydowski (kirkut)** i **Galeria im. Tamary Sołonieicz** w Narewce. Z kolei **ścieżka edukacyjna „Pod Dębami”** w Świnorojach, ukazując zabiegi hodowlane wykonywane przez leśników.





Przemierzając trasę niebieskiego szlaku zobaczymy **architektoniczne dziedzictwo regionu** – jak przed wiekami, tak i teraz misternie zdobione domy stoją szczytem do ulicy, ale na kulturowo – rowerowej mapie regionu Puszczy Białowieskiej jest miejsce szczególnie, gdzie piękno kulturowe podlaskiej wsi widać wyraźnie. **Szlak Kraina Otwartych Okiennic (zielony, 16,2 km)**, obejmuje trzy miejscowości o unikatowej architekturze: Puchły, Soce i Trześcianka. Kraina ulokowana w dolinie Narwi, nad rzekami Rudnia i Małynka, to perła architektury podlaskiej wsi.

Wsie zachowały **zabytkowy układ przestrzenny** oraz **tradycyjną architekturę** – drewniane domy charakteryzują się bogatą ornamentyką, nawiązującą do zdobnictwa stosowanego w rosyjskiej architekturze ludowej. Bogate zdobienia podkreślały niegdyś zaможność rodziny oraz miały ją chronić przed nieszczęściami.

Krajobraz kulturowy „Krainy Otwartych Okiennic” to nie tylko architektura domów i zagrod. **Piękne cerkwie i krzyże wotywnie** wtopione w krajobraz pól, łąk i lasów przypominają o tradycji tu-tejszych mieszkańców. Nad wsią Trześcianka górują kopuły **cerkwi pw. Archaniola Michała** z 1867 r. Z kolei miejscowość Puchły to ośrodek kultu maryjnego. Wedle przekazów w Puchłach miało miejsce cudowne objawienie Matki Boskiej – w miejscu cudownych objawień stoi dziś **cerkiew pw. Opieki Matki Bożej z cudowną ikoną Bogurodzicy** (XVIII w.).

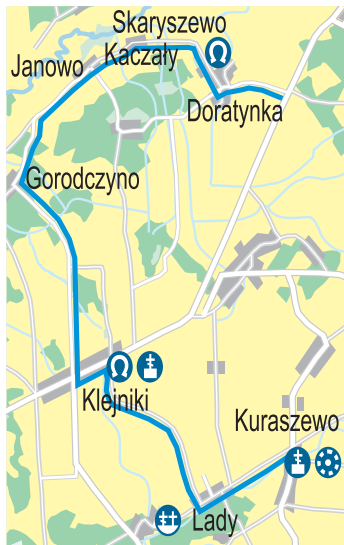
Wielowiekową historię liczy sobie także wieś Soce – miejscowość debiutuje na kartach historii w 1541 r. We wsi znajduje się drewniana kapliczka z XX w. Przemierzając trasę na odcinku Puchły – Soce uważajmy na zjawę złego szlachcica – ponoć jego duch po dziś dzień błąka się po okolicy, pokutując za prześladowania poddanych. Kraina Otwartych Okiennic pozostała miejscem pełnym tradycji i legend.



Fot. D. Wawreszuk

Kolejnym szlakiem ukazującym piękno regionu jest szlak „Do wsi w Dolinie Narwi” (niebieski, 23,5 km).

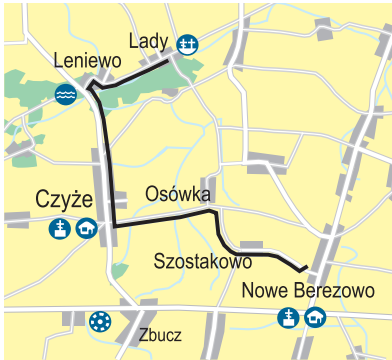
Trasa spina walory puszczańskiego krajobrazu, legendy oraz historię opatrzoną istic królewskim akcentem. Współczesny szlak zbiega się z dawnym królewskim traktem, biegnącym niegdyś z Wilna i Grodna do Bielska Podlaskiego i Brześcia i dalej – do Lublina. Droga, którą niegdyś podróżowali królowie i szlachta, dziś wędrujemy my. I tak, niebieski szlak ma swój początek w **Kuraszewie** – wsi istniejącej od XVI w. – przynajmniej tak twierdzi udokumentowana historia. Bowiern tajemnicze uroczysko **Zamczysko** wraz z **kurhanami** z okresów rzymskich to niezbity dowód osadnictwa tych ziem, sięgającego IV–V wieku n.e. Od 1868 r. ponad wsią górują kopuły **cerkwi pw. św. Antoniego Pieczerskiego**. Piękne świątynie, przydrożne krzyże i małe kapliczki to nieodłączny element około puszczańskiego krajobrazu. Wtopione w sielski, podlaski pejzaż strzegą mieszkańców oraz upamiętniają miejsca cudów – jak np. **kapliczka w Ladach**. Miejscowość **Lady** – niegdyś centrum administracyjne nieistniejącej już Puszczy Ladzkiej, dziś słynąca z cudownego źródła, któremu tradycja ludowa przypisuje właści-



Fot. D. Wawreszuk

wości lecznicze. W dalszej części trasy minimy wieś Klejniki oraz jej sakralne skarby: nowoczesną **cerkiew pw. Wniebowstąpienia Pańskiego** i **cerkiew cmentarną pw. Przemienienia Pańskiego** z lat 30. XX w. Dalej szlak biegnie wzdłuż doliny rzeki Narew, gdzie pokrywa się ze **Szlakiem bioróżnorodności regionu Puszczy Białowieskiej i Doliny Narwi**, przez malownicze wsie Gorodczyno, Janowo, Kaczały, Doratynkę. W pobliżu znajduje się wieś Skaryszewo, gdzie możemy odwiedzić **Izbę Regionalną „Ruta”**.

Kolejny szlak na terenie dawnej Puszczy Ladzkiej, **szlak łącznikowy – Lady – Leniewo – Czyże – Szostakowo – Nowe Berzozowo (czarny, 13 km)** umożliwia poznanie architektury sakralnej i wiejskiej Podlasia. Trasa biegnie przez Gminę Czyże. Ze wsi Lady wędrujemy do Leniewa, gdzie na rzece Łoknica został utworzony niewielki zbiornik wodny. Tutaj co roku w czerwcu odbywa się

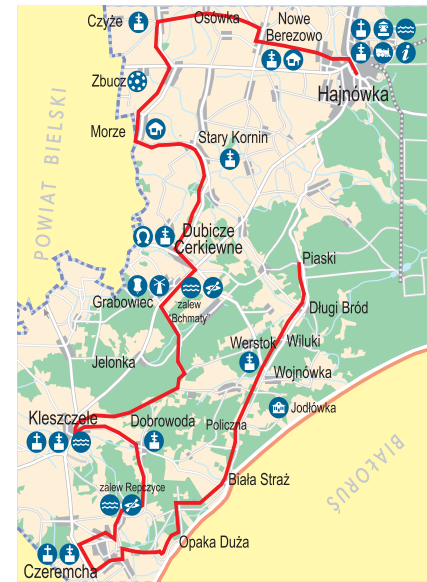


festyn Kupalinka, przywołujący obrzędy starostwoiańskiego święta Nocy Kupały. Dalej trasa prowadzi do gminnej miejscowości **Czyże** – niegdyś siedziby strzelców Puszczy Białowieskiej. Znajduje się tu również nowoczesna **cerkiew murowana pw. Zaśnięcia Najświętszego Bogurodzicy**, a także

kapliczka cmentarna pw. św. św. Kosmy i Damiana z 1812 r. Dalej trasa szlaku wiedzie przez wsie: Osówkę, Szostakowo do Nowoberezowa – „wsi cerkiewek”, oddalonej 4 km od Hajnówki. Znajduje się tu m.in. drewniana **cerkiew pw. św. Jana Teologa z XVIII w.** oraz murowana **cerkiew pw. Wniebowstąpienia Pańskiego**

z 1873 r. Będąc w Nowoberezowie warto zajrzeć również do **Zagrody Stefana** – naocznie przekonamy się jak niegdyś wyglądało wnętrze wiejskiej chaty (dawny design zachwyca), właściciel prowadzi także fermę strusi. Czarny Szlak łącznikowy łączy się ze szlakiem **niebieskim „Do wsi w dolinie Narwi”** oraz **żółtym Białowieskim Szlakiem Transgranicznym.**

Z Hajnówki wiedzie kolejny ciekawy szlak – **Hajnówka – Dubicze Cerkiewne – Czeremcha – Piaski (czerwony, 84 km)**. Trasa obejmuje pięć gmin, ukazuje piękno podlaskiej kultury, wyeksponowanej na tle Puszczy. Zabytkowe cerkwie w Nowoberezowie, Starym Korninie, Dubiczach Cerkiewnych, Kleszczelach, Czeremsze, czy Werstoku, **kapliczka z cudownym źródłem w Starym Korninie**, drewniane zabudowania o unikatowej ornamentyce w Wojnowce, Czyżach czy Dubiczach Cerkiewnych to główne atuty tego szlaku.



Fot. K. Borowik ©LOT Region Puszczy Białowieskiej



W gminie Czyże znajdziemy się na **archeologicznej ścieżce edukacyjnej**, która rozpoczyna się przy budynku Urzędu Gminy w Czyżach, gdzie można zobaczyć wystawę pn. „Zabytki archeologiczne gminy Czyże”. Dalej ścieżka prowadzi do znajdującego się w lesie, pomiędzy wsiami Lady i Łuszcze, cmentarzyska z II w. n.e., a także do cmentarzysk niedaleko Kuraszewa oraz w uroczysku „Zamczysko”. W miejscowościach: Kamień i Kołty można obejrzeć **kurhany**. Ścieżka kończy się w miejscowości Zbucz, przy dawnym grodzisku. Badania archeologiczne wykazały, iż wały grodziska pochodzą z IX-X w. Na jego terenie organizowany jest we wrześniu „Festyn Archeologiczny” z walkami wojów i średniowiecznymi warsztatami rzemieślniczymi. Z kolei w okolicy tajemniczego cmentarzyska Hrabniak (zagubionego na drodze pomiędzy Zbuczem a Czyżami) znajdują się **kurhany**.

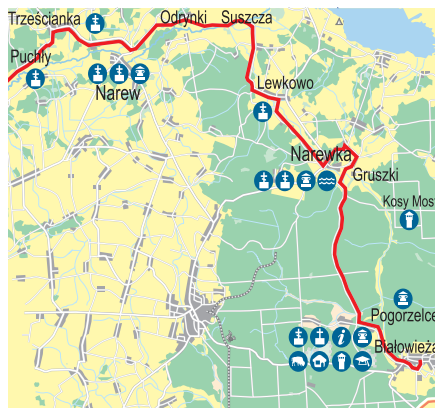
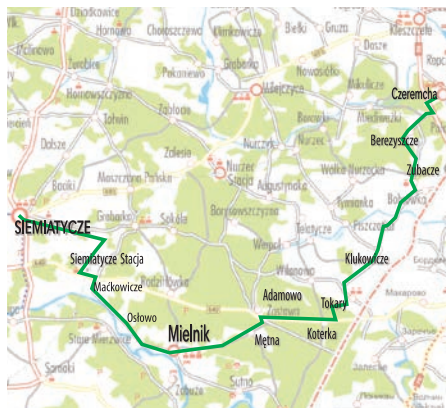
Przygraniczny charakter ma także **zielony szlak Czeremcha – Siemiatycze (59 km)**. Czeremcha to węzeł kolejowy regionu – przypomina o tym również **Izba Tradycji, Pamięci Regionu i Kolei**. Będąc w Czeremesze nie sposób nie zajrzeć do Gminnego Ośrodka Kultury, gdzie w ramach „szkoły ginących rzemiosł” możemy spróbować swoich sił w tradycyjnych **warsztatach tkackich, garncarskich i wyplatania ze słomy**.



Fot. P. Tadejko ©LOT Region Puszczy Białowieskiej

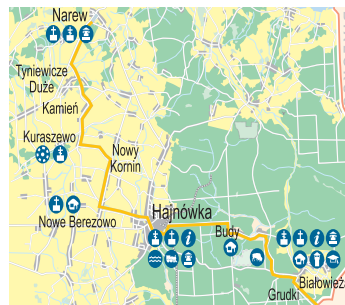
Dalej szlak wiedzie przez miejscowości, których drewniana zabudowa, układ przestrzenny, zabytkowe obiekty sakralne oraz pozostałości historyczne przypominają o historii i kulturze regionu: Szlak łączy region Puszczy Białowieskiej i Dolinę Bugu, prowadzi do Mielnika jednego z najstarszych historycznych grodów na Podlasiu.

Ponadlokalny charakter ma również **Podlaski Szlak Bociani (czerwony, 412 km, w powiecie hajnowskim ok. 62 km)**. Biegnie przez cztery parki narodowe – Białowieski, Narwiański, Biebrzański i Wigierski. Podążając



śladem bociana, turysta poznaje walory przyrodnicze i kulturowe regionu Puszczy Białowieskiej. Na trasie m.in. - Białowiecki Park Narodowy, Szlak Dębów Królewskich, zbiornik wodny Siemianówka. Ale na tym nie koniec atrakcji – w Odrynkach zwiedzimy usadowiony na wysypce na rzece **skit św. św. Antoniego i Teodozjusza Kijowsko – Pieczerskich**, z Narwi popłyniemy kajakiem rzeką do Krainy Otwartych Okiennic ukazującej architektoniczne skarby regionu.

Przez region Puszczy Białowieskiej biegnie również **Białowiecki Szlak Transgraniczny (żółty, 58 km w Polsce)**, spinający Puszcę Białowiecką po obu stronach granicy, prowadzący od Narwi przez Hajnówkę, Puszcę Białowiecką do przejścia granicznego Białowieża – Piererow i dalej do Szereszewa i Prużan (na Białorusi). Trasa po stronie białoruskiej jest niedostępna. Białowiecki Szlak



Transgraniczny to ponad 200 km przygody (58 km w Polsce, 146 km na Białorusi) umożliwiającej poznanie przyrody, unikatowej kultury oraz mieszkańców. Na odcinku Hajnówka - Granica Państwa został wyznakowany **Szlak bioróżnorodności Puszczy Białowieskiej**, przy którym umieszczono tablice

dotyczące flory i fauny Puszczy Białowieskiej. Po drodze warto zajrzeć do **Centrum Turystyki i Promocji „Kraina Żubra”**, gdzie znajduje się miejsce odpoczynku z informacją turystyczną i mini galerią.

A wytrawnych rowerzystów zapraszamy na **Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo**, łączący pięć województw Polski Wschodniej. Trasa w Podlaskiem liczy 590 km, prowadzi przez miejsca cenne przyrodniczo, zabytki i ważne węzły komunikacyjne. W regionie Puszczy Białowieskiej trasa szlaku wiedzie przez: Czeremchę, Kleszczele, Dubicze Cerkiewne, Hajnówkę, Białowieżę, Nową Łukę do rzeki Narwa. Trasa została dobrze oznakowana i uzupełniona o punkty małej infrastruktury turystycznej tzw. MOR-y, wraz z tablicami informacyjnymi. A na



Fot. M. Nowakowski

©LOT Region Puszczy Białowieskiej



Fot. K. Komar

odpoczynek można się udać do rekomendowanych Miejsc Przyjaznych Rowerzystom (więcej na www.greenvelo.pl).

Region Puszczy Białowieskiej to nie tylko las – choć unikatowy, o cechach pierwotnych, nie jest jedynym, który przesądza o atrakcyjności regionu. To także kultura – od stuleci kształtowana przez wpływy litewskie, ruskie, polskie, tatarskie, a w przeszłości także żydowskie. O tym, że kultura to nasz turystyczny „towar eksportowy” z powodzeniem przekonują mieszkańcy czterech sołectw



Fot. M. Nowakowski © LOT Region Puszczy Białowieskiej

w gminie Kleszczele. Mieszkańcy wsi Dasze, Toporki, Saki i Dobrowoda stworzyli „Etnograficzny szlak rowerowy gminy Kleszczele”. Każda ze wsi, przez którą wiedzie szlak to skarbnica legend, historycznych perełek oraz bogatej tradycji. Obok szlaków rowerowych, przez Puszcę i jej otoczenie będą szlaki piesze, prezentujące piękno lesistej krainy, uzupełniając rowerowe trasy o wiele ciekawostek – przyrodniczych, historycznych i kulturowych.



- „Szlak walk partyzanckich” Hajnówka - Narewka (czerwony, 22 km)
- „Śladami Powstania Styczniowego” Hajnówka - Orzeszkowo - Hajnówka (niebieski, 31 km)
- Białowieża – Topiło (żółty, 19 km)
- Białowieża – Czerlonka Osada – Zwierzyniec (niebieski, 17 km)
- Białowieża – „Miejscami Pamięci Narodowej” (czerwony, 14 km)
- Białowieża – Siemianówka (niebieski, 41 km)
- Białowieża – Narewka (żółty, 21 km)
- „Wilczy Szlak” Zamosze – tzw. Kosy Most (Wilczy Szlak, zielony, 11,5 km)
- Stare Masiewo – Uroczysko Głuszczyce – Stare Masiewo (czerwony, 6,5 km)
- „Carska Tropina” (czarny, 4 km)
- „Kleszczele – miasto królewskie na Kresach” – szlak miejski

Fot. M. Nowakowski © LOT Region Puszczy Białowieskiej

„Szlak Prawosławnych Świętyń” (żółty, 164 km)

Trasa: Białystok – Dojlidy – Halickie – Zwierki – Pasyunki – Zabłudów – Ostrówki – Pawły – Ryboły – most na rzece Narew – Ploski – Knorozy – Chraboty – Rajsk – Haćki – Hryniewicze Duże – Bielsk Podlaski – Parcewo – Orla – Szczyty – Czyże – Nowoberezowo – Hajnówka – Dubiny – Wasilkowo – Łosinka – Chrabostówka – Narew – Iwanki Rohozy – Trześcianka – Folwarki Tyłwickie – Topolany – Hieronimowo – Michałowo.

„Carski Szlak” („Carski Hostinec”) (ok. 35 km)

Trasa: Studziwody – Bielsk Podlaski – Widowo – Użyki – Łoknica – Podrzeczany – Czyże – Osówka – Kojty – Nowe Berezowo – Czyżyki – Hajnówka.

Podlaski Szlak Kulturowy „Drzewo i Sacrum”

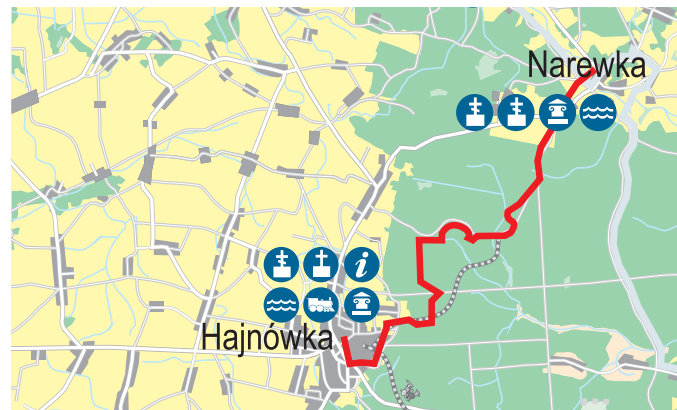
Trasa: Szczyty-Dzięciotowo, Orla, Spiczki, Parcewo, Kraina Jahusztowo, Hryniewicze Duże, Haćki, Rajsk, Plutycze, Wojszki, Ryboły, Kaniuki, Puchty, Trześcianka, Narew, Skaryszewo, Łosinka, Kuraszewo, Leniewo, Czyże, Rakowicze, Zbucz, Morze, Stary Korwin, Koryciska, Dubicze Cerkiewne, Reduty, Koszele



Punktami wypadowymi szlaków pieszych są: Hajnówka – *Duchowa Witalność*, Białowieża – *puszczańska stolica* oraz Narewka – *regionalna przystań kajakowa*, *Zielona Kraina Dobrych Wiatrów*.

Interesująco przedstawia się szlak „**Kleszczele – miasto królewskie na Kresach**”, ukazujący wielowiekową historię, kulturę i piękno miasta Kleszczele – miasta ukochanego przez królową Bonę. Ścieżka rozpoczynająca się przy **pomniku Zygmunta**, prowadzi turystę do najciekawszych punktów w mieście, m.in. zabytkowych świątyń czy **Miejskim Ośrodku Kultury i Sportu „Hładyszka”**.

Wielokulturowość to obok przyrody główne atrakcje na pieszych szlakach. Ale jest jeszcze historia. To w Hajnówce mają swój początek szlaki historyczne. Puszczańskie drzewostany od-



Fot. M. Nowakowski
© LOT Region Puszczy Białowieskiej



notowały w kronikach stojów echa żołnierskich pieśni, strzępy modlitw. Wędrując **czzerwonym szlakiem Hajnówka – Narewka (22 km)** podążymy szlakiem oddziałów partyzanckich. Dawna trasa powstańcza dziś jest malowniczą trybą spinającą centrum regionu – Hajnówkę z Narewką. Mająca swój początek w Hajnówce trasa szlaku będzie przez **rezerwat Lipiny**, chroniący jedyne na terenie Puszczy stanowisko dębu bezszypułkowego do tajemniczego **rezerwatu Szczekotowo**. To jedno z najbardziej niezwykłych miejsc w lesie. Rezerwat chroni największe w *Puszczy cmentarzysko kurhanowe* – jest ich tu aż 131, pochodzą z X-XIII w., niestety szlak jest ciężko dostępny, powalone drzewa skutecznie utrudniają wędrowkę. W odległości 7 km od rezerwatu Szczekotowo dochodzimy do skraju lasu i osady Świnoroje, gdzie znajdują się miejsce ogniskowe, a także **ścieżka dydaktyczna „Pod Dębami”** Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszczy Białowieskiej”. A stąd już blisko do Narewki.



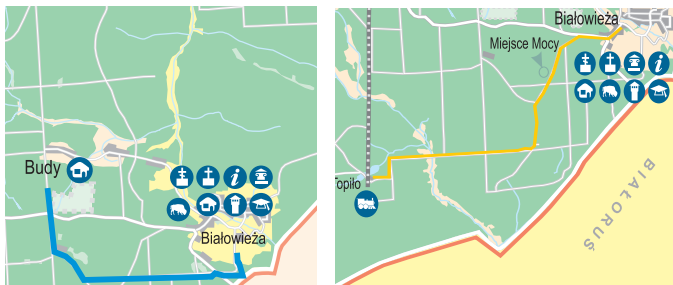
Kolejnym historycznym szlakiem jest **szlak „Śladami Powstania Styczniowego” (niebieski, 31 km)**. Ścieżka ma charakter pętli, biegnie z Hajnówki do Orzeszkowa, następnie Łozic, skąd kierujemy się do **rezerwatu Głęboki Kąt**, a następnie wracamy z powrotem do Hajnówki. Na trasie szlaku znajdują się liczne pomniki upamiętniające powstańcze walki – we wsi Orzeszkowo znajduje się pomnik powstańców rozstrzelanych w 1863 r., w Łozicach stoi pomnik upamiętniający walkę polskich i radzieckich partyzantów z okupantem hitlerowskim, z kolei minąwszy rezerwat Głęboki Kąt, w końcowym odcinku trasy, za szosą do Białowieży znajduje się miejsce straceń z lat 1941-1943. Wojenna zawierucha nie oszczędziła ani Puszczy ani jej mieszkańców...

Poza miejscami pamięci narodowej, na szlaku znajdują się ciekawe atrakcje - z Łozic trasa biegnie przez puszczańskie ostępy prosto do **Car Dębu** – niezwykłego pomnika przyrody. Choć majestatyczny dąb usechł w 1984 r., a jego sława bezpowrotnie mi-

nęła, to wciąż stoi, strzegąc lasu. Zanim jednak wyruszymy na spotkanie z carskim drzewem, zrobmy sobie przerwę na zabawę w Orzeszkowie – w wesołej **Chatce Baby Jagi**. W bajkowej chatce przypominającej domek z piernika czeka dużo niespodzianek – gry i zabawy rekreacyjne dla dzieci i dorosłych.

Z kolei w Białowieży ma swój początek pięć szlaków pieszych: **miejscami pamięci narodowej w Białowieży (czerwony, 14 km)**, **Białowieża – Topiło (żółty, 19 km)**, **Białowieża – Czerlonka Osada – Zwierzyniec (niebieski, 17 km)**, **Białowieża – Siemianówka (niebieski, 41 km)** i **Białowieża – Narewka (żółty, 21 km)**.





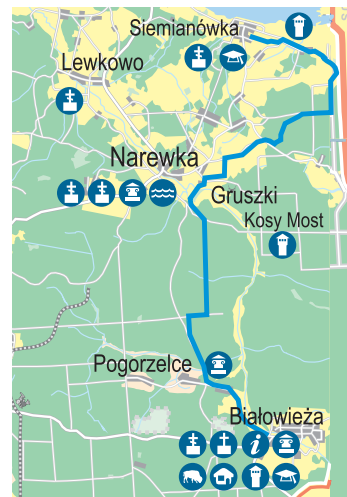
Szlak miejscami pamięci narodowej w Białowieży (czerwony, 14 km) to doskonała lekcja historii, dokumentująca dramatyczną wojenną zawieruchę. Po okolicach Białowieży oprowadza również **niebieski szlak Białowieża – Czerlonka Osada – Zwierzyniec**. Trasa rozpoczyna się przy zabytkowym, drewnianym dworcu **Białowieża Towarowa** (obecnie mieści się tam stylowa „Restauracja Carska”), prowadzi przez wsie Podolany I i Podolany II, do **Ośrodka**

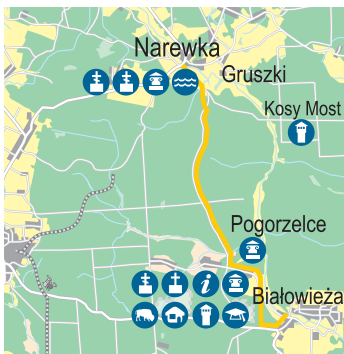


Edukacji Leśnej Jagiellońskiej w Nadleśnictwie Białowieża, w którym turysta może pogłębić swoją wiedzę o Puszczy. W dalszej części szlak biegnie Trybem Jagiellońskim do śródlęśnych miejscowości: Czerlonki, a stamtąd do Osady Zwierzyniec, gdzie można odwiedzić **Centrum Turystyki i Promocji „Kraina Żubra”**.

Z Białowieży wiodą także szlaki do malowniczych zbiorników wodnych – Topiła w gminie Hajnówka i Siemianówki w gminie Narewka. To dwa przeciwne kierunki, ale obie trasy są niezwykle urokliwe. **Szlak Białowieża – Topiło** wiedzie przez rezerwy: **Podcerkwa, Berezowo, Olszanka Myśliszcze, Michnówka**. Chronią one przede wszystkim miejsca bytowania motyli dziennych i kraśników. Szlak kończy się w leśnej osadzie Topiło – stanowiącej końcowy przystanek kolejki wąskotorowej.

Kolejna trasa, **Białowieża – Siemianówka** ukazuje piękno regionu w pełnej krasie – kulturowej i przyrodniczej. I tak przez Pogorzelce dojdziemy do uroczyska Stara Białowieża, gdzie znajduje się **Szlak Dębów Królewskich**. W dalszej części trasy szlak prowadzi leśnymi duktami wzdłuż granicy Białowieskiego Parku Narodowego oraz rezerwatu przyrody **Pogorzelce** – najmniejszego w Puszczy Białowieskiej. Kolejnym etapem wędrówki jest miejscowość





warsztatach ekologicznych. Kolejnym etapem wędrówki jest **Babia Góra** (nazwa nie jest przypadkowa – w 1854 r.

Gruszki, gdzie mieści się siedziba Nadleśnictwa Browsk. Jest to miejsce godne uwagi ze względu na liczne atrakcje: ciekawe ścieżki edukacyjne, w tym Złoty szlak św. Eustachego z kapliczką rzeźbioną w 360-letnim dębie, Park edukacji przyrodniczo-leśnej oraz Ośrodek Edukacji Ekologicznej, gdzie można wziąć udział w zielonych szkołach lub

Fot. M. Nowakowski ©LOT Region Puszczy Białowiejskiej



mieszkały tu same kobiety), gdzie znajduje się **wieża widokowa Maruszka**. Szlak kończy się w Siemianówce – wsi położonej nad jeziorem Siemianówka.

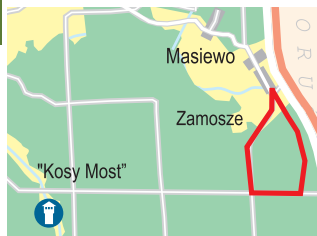
Z Białowieży wiedzie również **żółty szlak pieszy (21 km)**. Na trasie – wieś Pogorzelce, **Szlak Dębów Królewskich**, a przede wszystkim zachwycająca przyroda.

W północnozachodniej części Obrębu Ochronnego Rezerwat Białowiejskiego Parku Narodowego wytyczono szlaki piesze.

Jeden z nich, **„Wilczy Szlak”**: **Zamosze – Kosy Most (zielony, 11,5 km)**, biegnie przez bory bagienne, uroczysko Głuszec, obok ekspozycji leśnej kolejki wąskotorowej na przystanku Głuszec, uroczyska Wilczy Szlak, w pobliżu którego zlokalizowana jest ścieżka edukacyjna „Przez trzy zbiorniki”. Tuż przy Kosym Moście znajduje się ścieżka do **ostoi żubrów** (dł. 200 m).

Inny szlak posiada trasę o charakterze pętli: **Masiewo – Uroczysko Głuszec – Masiewo (czerwony, 6,5 km)**. Masiewo to stara, puszczańska wieś. Zachowana została drewniana architektura dawnej wsi podlaskiej, a nad gospodarstwami nadal górują studzienne żurawie. W dalszej części szlak prowadzi przez bory bagienne, wokół uroczyska Głuszec – dawnej ostoi głuszców. Od szlaku w okolicy wsi Stare Masiewo odchodzi szlak oznakowany kolorem czarnym, prowadzący do **ostoi żubrów „Czoto”** i cmentarza ewangelickiego (dł. 2 km).





Turyści indywidualni mogą poruszać się po szlakach BPN bez przewodnika. Grupy zorganizowane, liczące ponad 20 osób, muszą mieć przewodnika licencjonowanego przez BPN. Przewodnika można wynająć w Parku lub w biurach turystycznych w Białowieży i okolicy.

Przez północną część Białowieskiego Parku Narodowego biegnie również **szlak pieszy Carska Tropina (czarny, 4 km)**. Rozpoczyna się na składnicy przed tzw. Kosym Mostem i biegnie wzdłuż doliny rzeki Narewka, starą drogą powstałą jeszcze za czasów carskich – stąd jego nazwa. Interesującym miejscem jest wieża widokowa przy Kosym Moście (wysoka na cztery piętra!), a także punkt widokowy, z którego roztacza się widok na nadrzeczne łąki i obszar ochrony ścisłej BPN.

„Szlak Prawosławnych Świątyń” (żółty, 164 km)

Szlak promuje kulturę prawosławia na Północnym Podlasiu, ukazuje jej architektoniczny dorobek – od monumentalnych świątyń, stanowiących wizytówkę regionu (m.in. **cerkiew pw. Św. Mikołaja Cudotwórcy** z 1864 r. w Białymstoku, w której znajdują się relikwie Gabriela Zabłudowskiego), po małe



Fot. K. Komar.

zabytkowe cerkiewki wtopione w pejzaż wsi. Na trasie natrafimy również na małe kapliczki oraz krzyże wotywnie.

„Carski Szlak” („Carski Hostinec”) (ok. 35 km)

„*Carski Hostinec*” to trasa, którą przez Bielsk Podlaski do Białowieży podróżowali rosyjscy carowie, księżęta i arystokraci. Po drodze - zabytki kulturowe i historyczne, świadczące o bogatej przeszłości tych terenów.

Podlaski Szlak Kulturowy „Drzewo i Sacrum”

Szlak został stworzony z myślą o ukazaniu piękna drewnianej architektury oraz najciekawszych i atrakcyjnych turystycznie miejsc znajdujących się w powiatach bielskim i hajnowskim. Na trasie mamy okazję zobaczyć drewniane budownictwo o unikatowej ornamentyce.



Wędrówka szlakami nordic walking to doskonała okazja, by połączyć przyjemne z pożytecznym – marsz przez Puszcę pozwala wsłuchać się w głos przyrody a równocześnie zadbać o kondycję. Na terenie Puszczy Białowieskiej wytyczono 4 Parki: **Nordic Walking Park „Kraina Puszczy i Żubra”**, **Nordic Walking Park „Białowieża”**, **Nordic Walking Park „Kraina dobrych wiatrów”** oraz **Nordic Walking Park Dobrowoda** – to ok 200 km znakomitych i czytelnie oznakowanych tras. Na trasach zainstalowano tablice zawierające propozycje ćwiczeń do samodzielnego wykonania oraz punkty pomiaru tętna. Nordic walking w Puszczy Białowieskiej to popularna forma spędzenia wolnego czasu.

TRASY W NORDIC WALKING PARK „KRAINA PUSZCZY I ŻUBRA”

- TRASA 1 - „**Leśna przechadzka**” (zielona) - 5 km, ok. 1 h
- TRASA 2 - „**W pobliżu Krynoczki**” (zielona) – 12 km, ok. 2 h
- TRASA 3 - „**Wokół Sacharewa**” (czerwona) - 13 km, ok. 2 h
- TRASA 4 - „**Krajobrazy Czerlonki**” (czerwona) - 9 km, ok. 1,5 h
- TRASA 5 - „**Trybami Puszczy Białowieskiej**” (czarna) - 15 km, ok. 3 h
- TRASA 6 - „**Pętla Żubra**” (czarna) - 16,5 km, ok. 2,5 h
- TRASA 7 - „**Do Starej Białowieży**” (czarna) - 21 km, ok. 4 h

Fot. M. Nowakowski © LOT Region Puszczy Białowieskiej



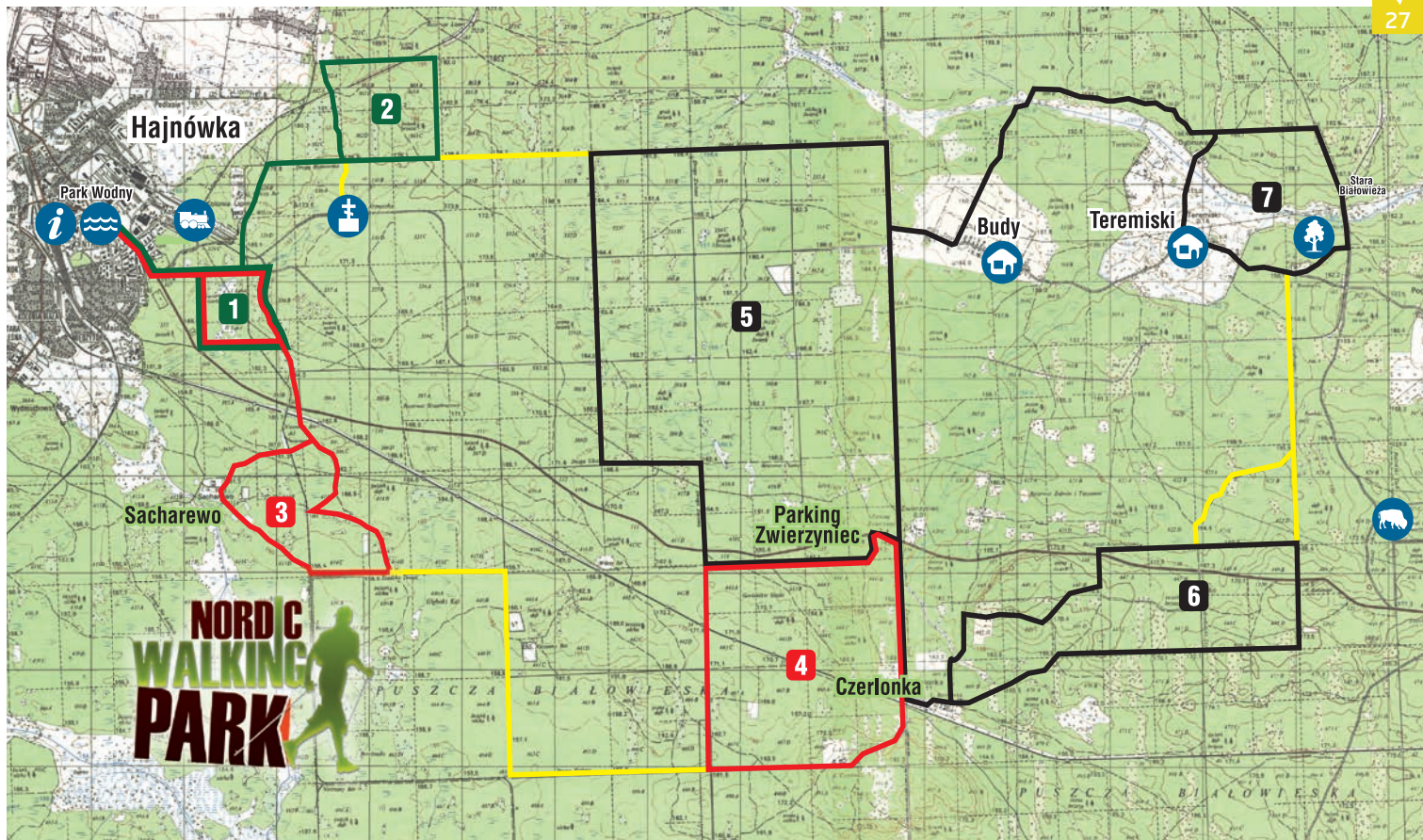
Nordic Walking Park „Kraina Puszczy i Żubra” stanowi sieć 7 szlaków, gdzie trasy poprowadzone są w postaci różnej wielkości pętli i posiadają punkty wspólne, a w niektórych miejscach pokrywają się i krzyżują – także ze szlakami pieszymi. Punkty wyjścia na trasy zlokalizowane zostały w 2 miejscach: przy Parku Wodnym w Hajnówce oraz przy Centrum Turystyki i Promocji „Kraina Żubra” – przy drodze na 689 Hajnówka – Białowieża. W trakcie marszu mamy okazję poznać wyjątkową przyrodę Puszczy Białowieskiej, ścieżki prowadzą przez malownicze **rezerваты: Władystawa Szafera** (Leśna przechadzka, Krajobrazy Czerlonki), **Lipiny** (W pobliżu Krynoczki), **Głęboki Kąt** (Wokół Sacharewa) i **Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej** (Trybami Puszczy Białowieskiej), **ścieżki edukacyjne: „Szlak Dębów Królewskich”** (Do Starej Białowieży), niezwykłości przyrodnicze takie jak „**Góra Batorego**”, nosząca tytuł jednego z najwyższych wzniesień w polskiej części Puszczy Białowieskiej (183 m n.p.m.). W Krainie Puszczy i Żubra, za leśnymi zagajnikami, kryje się uroczysko Miednoje zwane **Krynoczką**. Krynoczka to miejsce urokliwe i bardzo tajemnicze – od wieków płynęło tu święte źródło, mieszczące się przy **kapliczce św. Braci Machabeusz**y z 1848 r. Do dziś odbywają się tu nabożeństwa, zaś chorzy pocierają twarz chusteczką nasiąkniętą świętą wodą co ma pomóc w pozbyciu się choroby.

Fot. M. Nowakowski ©LOT Region Puszczy Białowieskiej



Fot. M. K. Miszczuk

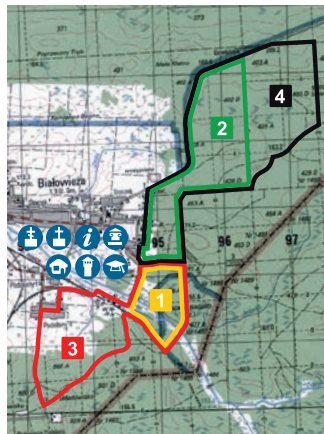




TRASY W NORDIC WALKING PARK „BIAŁOWIEŻA”

- TRASA 1 - „**Wysokie Bagno**” (żółta) 4 km ok. 0,5 h
- TRASA 2 - „**Dziedzinka**” (zielona) 8,8 km ok. 1 h 20 min.
- TRASA 3 - „**Białowieski rekonesans**” (czerwona) 9,4 km, ok. 1,5 h
- TRASA 4 - „**Białowieska wyprawa**” (czarna) 10,6 km, ok. 1 h 40 min.

W skład Parku wchodzi 4 trasy, których początek zlokalizowano we wschodnich krańcach Białowieży – na parkingu leśnym przy ul. Stoczek. Trasy prowadzą leśnymi duktami i drogami Puszczy Białowieskiej oraz granicą Białowieskiego Parku Narodowego. **Rezerwat przyrody Wysokie Bagno**, urokliwie wijąca się rzeka Narewka czy odrestaurowana, zabytkowa Stacja Kolejowa „Białowieża Towarowa” to tylko niektóre z atrakcji, czekających na białowieskich trasach



TRASY W NORDIC WALKING PARK „ZIELONA KRAINA DOBRYCH WIATRÓW” (okolice Narewki)

- TRASA 1 - „**Leśny elementarz**” (żółta) 4,2 km, ok. 40 min.
- TRASA 2 - „**Puszczańska pętla**” (zielona) 7,9 km, ok. 1 h 20 min.
- TRASA 3 - „**Siemieniakowszczyzna**” (zielona) 8,2 km, ok. 1,5 h
- TRASA 4 - „**Narewkowska Droga**” (czerwona) 7,7 km, ok. 1,5 h
- TRASA 5 - „**Kapliczka św. Eustachego**” (czarna) ok. 12,7 km, ok. 2 h

Nordic Walking Park „Zielona Kraina Dobrych Wiatrów” to blisko 40 km znakomitych i czytelnie oznakowanych tras. W skład Parku wchodzi 5 tras. Wejście na nie zlokalizowano w 3 punktach: Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Siemianówce, parkingu Nadleśnictwa Browsk w Gruszkach oraz przy Urzędzie Gminy w Narewce. Trasy wiodą w głąb Puszczy, ukazując piękno jej północnej części. Poza walorami przyrodniczymi wiele atrakcji czeka również w **Nadleśnictwie Browsk**.



TRASY W NORDIC WALKING PARK „DOBROWODA”:

- TRASA 1 - „**Wynoczok**” (czerwona) – 4 km, ok. 1 h
- TRASA 2 - „**Kariery**” (niebieska) – 7,5 km, ok. 1,5 h
- TRASA 3 - „**Trubianka**” (zielona) – 8 km, ok. 1,5 h

Trasy Nordic Walking Park „Dobrowoda” to ok. 20 km tras idealnych do aktywnego spędzania czasu. Ścieżka „Wynoczok” rozpoczyna się przy ul. Kolejowej, przy tej ulicy swoją siedzibę ma tam Koło Gospodyń Wiejskich, które może zorganizować dla turystów i gości imprezy integracyjne. Ścieżka „Kariery” biegnie ul. Główną, przy której znajduje się cerkiew pw. Św. Paraskiewy Serbskiej z 2001 r., a przy niej kapliczka z XVIII w. Z kolei Ścieżka „Trubianka” prowadzi ul. Kleszczelowską, przy której pod nr 4 zobaczymy pierwszy murowany we wsi dom, pod nr 20 jedyny dom ocalały z wielkiego pożaru wsi.



Hajnówka to miasto, które zachwyca swoją unikalną sztuką uliczną! W mieście znajdują się niezwykle murale, które ożywiają przestrzeń i nadają jej charakteru. Każdy z nich opowiada inną historię, łącząc tradycję z nowoczesnością. Murale w Hajnówce to doskonała okazja, by odkryć lokalną kulturę i przyrodę ukazaną za pośrednictwem artystycznego przekazu. Warto odwiedzić te kolorowe dzieła sztuki, które przyciągają zarówno turystów, jak i miłośników street artu.

1. Mural na Hajnowskim Domu Kultury, ul. Tamary Sotoniowicz 4
2. Mural „Simona”, ul. Stefana Batorego 29
3. Hajnówka Centralna. Stacja Kultury, ul. Dworcowa 1
4. Drewnale, ul. Dworcowa 1
5. Murale na Muzeum i Ośrodku Kultury Białoruskiej w Hajnówce, ul. 3 Maja 42
6. Mural „Łąka”, ul. Parkowa 4



7. Mural społeczny, ul. Piłsudskiego 10
8. Mural na Szkole Podstawowej nr 3, ul. Działowa 1

<https://www.hajnówka.pl/strona/dla-turysty/6293-szlakiem-hajnowskich-murali>



*Witaj w Krainie Żubra wędrowcze kochany
zapraszamy do wspólnej zabawy!
Czekają Cię spaceru malowniczymi drogami,
podczas których zetkniesz się z ciekawymi opowieściami.*

Questing to rodzaj gry terenowej - w rymowanych wierszykach ujęto ciekawostki, opowieści, legendy o miejscowościach gmin powiatu hajnowskiego. *Na tym jednak nie koniec niespodzianek, czas ujawnić kolejny na questowej drodze przystanek.* Bo na końcu trasy... czeka skarb! Co to jest? *Tego zdradzić nie możemy, chętnie jednak podpowiemy, niespodzianka ręcznie zrobiona, symbolem questu opatrzona.* Prezentacja regionu za pomocą questów pozwala w innowacyjny sposób poznać dane miejsce oraz miło spędzić wolny czas. *Pakuj więc plecak i podążaj przed siebie śmiało, w Krainie Żubra spotka Cię przygód niemało!*

QUESTY – WYPRAWY ODKRYWCÓW W REGIONIE PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ

Questy o tematyce historycznej

Hajnówka – DRZEWIEJ W HAJNÓWCE – Quest o tematyce historycznej związanej z przemysłem drzewnym w Hajnówce
Opiekun: Miejska Biblioteka Publiczna w Hajnówce (czytelnia), ul. 3 Maja 45, tel. 85 682 29 69

Narw – ŚLADAMI KRÓLOWEJ BONY W NARWI – Historyczny quest o związkach Narwi z królową Boną
Opiekun: Gminna Biblioteka Publiczna w Narwi, ul. Mickiewicza 18, tel. 85 681 68 70

Białowieża – SŁAWNI I ZNANI Z BIAŁOWIEŻĄ ZWIĄZANI – Wyprawa rowerowa po Białowieży o tematyce historycznej – quest rowerowy

Opiekun: Wejmutka, ul. Kolejowa 1a, tel. 85 681 21 17

DAWNE BIAŁOWIESKIE ZAWODY, opiekun: Urząd Gminy Białowieża, tel. 85 681 24 87

„CARSKA BIAŁOWIEŻA”, „ŚLADAMI OSADNICTWA W PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ”, opiekun: Białowiecki Park Narodowy, ul. Park Pałacowy 11, tel. 85 682 97 11

Narewka – ŻYDOWSKA HISTORIA NAREWKI – Quest historyczny opowiadający o społeczności żydowskiej niegdys zamieszkującej Narewkę

Opiekun: Stacja Kajakowa w Narewce, ul. Hajnowska 33, tel. 85 685 80 62



Questy przyrodnicze

Siemianówka – PRZYRODNICZE WĘDRÓWKI BRZEGIEM SIEMIANÓWKI

– Wyprawa prezentująca przyrodnicze ciekawostki w pobliżu Zalewu Siemianówka

Opiekun: Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Siemianówce, ul. Szkolna 35, tel. 85 685 71 69

Krynoczek – ŚWIETLISTA KRYNOCZKA – Quest mówiący o otoczeniu przyrodniczym Krynoczki, Opiekun: Powiat Hajnowski, tel. 502 811 608

Hajnowka – PTAKI HAJNOWSKICH DRZEW – quest rowerowy prowadzi po malowniczych zakątkach Hajnowki i okolicach.

Opiekun questu: Park Wodny w Hajnowce, ul. 3-go Maja 50, tel. 783 376 256

Białowieża – MIESZKAŃCY PARKU PAŁACOWEGO W BIAŁOWIEŻY –

Opiekun: Białowiecki Park Narodowy, ul. Park Pałacowy 11, tel. 85 682 97 11

Centrum Turystyki i Promocji „Kraina Żubra”:

- **W KRAINIE KRÓLA PUSZCZY**
- **CO W PUSZCZY PISZCZY**
- **PRZYGODA Z ŻUBRZYKIEM**

Hajnowka - ŻUBR KONTRA SMO(K)G

Opiekun: Centrum Turystyki i Promocji „Kraina Żubra”, Budy Leśne 1A, tel. 85 682 51 99

Questy o tematyce kulturowej

Nowoberezowo – WIEJSKI KRAJOBRAZ DREWNIEM ZDOBIONY

– Wyprawa rowerowa pokazująca podlaskie wsie w bliskiej okolicy Hajnowki – quest rowerowy,

Opiekun: tel. 508 930 409

Czyże – W POSZUKIWANIU LWA I KOGUCIKA W CZYŻACH

– Quest kulturowy opowiadający o architekturze drewnianej czyżowskich domów,

Opiekun: Urząd Gminy Czyże tel. 85 681 89 96

Kleszczelce – WIELONARODOWO W KLESZCZELACH

– Quest kulturowy o wątkach wielonarodowych w Kleszczelach, Opiekun: Miejski Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Kleszczelach, ul. 1 Maja 19, tel. 85 681 80 54

Dubicze Cerkiewne – SZLAKIEM BŁĘKITU W DUBICZACH –

Quest o tematyce kulturowej w Dubiczach Cerkiewnych, Opiekun: Gminna Biblioteka Publiczna w Dubiczach Cerkiewnych, ul. Główna 67, tel. 85 682 79 98

Trześcianka - Soce - Puchły - W KRAINIE OTWARCYH OKIENNIC – quest o tematyce kulturowej.

Opiekun: Centrum Turystyki i Promocji „Kraina Żubra”, Budy Leśne 1A, tel. 85 682 51 99

Ulotki dostępne do pobrania w postaci aplikacji mobilnej – „Questy – wyprawy odkrywców” lub plików do druku na stronach:

<https://bialowieza.travel/>

<https://questy.org.pl/>

<https://questing.pl/>



Fot. K. Komar



ŚCIEŻKI EDUKACYJNE LEŚNEGO KOMPLEKSU PROMOCYJNEGO PUSZCZA BIAŁOWIESKA – POZNAJ PUSZCZĘ BIAŁOWIESKĄ OD KUCHNI.

Puszcza Białowieska poza Białowieskim Parkiem Narodowym administrowana jest przez trzy nadleśnictwa: Hajnówka, Białowieża i Browsk z siedzibą w Gruszkach koło Narewki. Nadleśnictwa przygotowały ciekawe oferty dla miłośników przyrody. Wytyczone ścieżki edukacyjne w sposób ciekawy odkrywają piękno dzikiej przyrody.

Ścieżka edukacyjna Judzianka zlokalizowana w Hajnówce na osiedlu Judzianka, występują tu cenne gatunki roślin naczyniowych, grzybów i porostów, rozpoznano również typy siedlisk chronionych w programie Natura 2000. Ścieżka jest adresowana szczególnie do dzieci i młodzieży, składa się z dwóch tras o długości 80 m (prowadzi do torfowiska przejściowego) i 40 m (prowadzi do siedliska brzeziny bagiennej). Na trasie umieszczono 5 tablic informujących o obserwowanej wokół roślinności, cennych gatunkach i siedliskach. Przy ścieżce m.in. parking, drewniana wiata i stojaki na rowery.

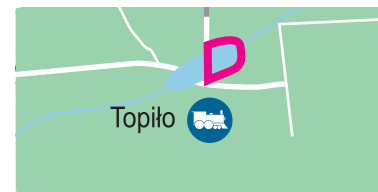


TEREN NADLEŚNICTWA HAJNÓWKA

Ścieżka dydaktyczna Górniańskie łąki - ścieżka powstała na terenie o wysokich walorach przyrodniczych, w miejscu dawnych terenów leśnych Puszczy Białowieskiej, które z czasem przekształcono w łąki i pastwiska. W obecnym okresie teren ten jest ostoją szerokiej różnorodności biologicznej. Trasa ma ok. 500m

„Puszczańskie Drzewa” (0,5 km)

Ścieżka z 12 przystankami wokół śródleśnych stawów w miejscowości Topiło, przy których są umieszczone tablice informacyjne. W skład tej ścieżki wchodzi także Skansen Kolejki Wąskotorowej oraz Kapliczka Ekumeniczna.



„Tropem Orlika” (2,2 km)

Ścieżka usytuowana w sąsiedztwie osady Topiło. Dziesięć przystanków z tablicami zostało opatrzone ciekawymi piktoqramami zachęcającymi do poznania tajemnic orlika i Puszczy.



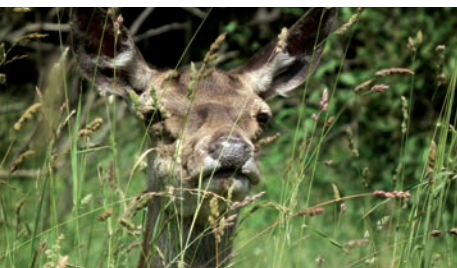
Fot. D. Wawreszuk



TEREN NADLEŚNICTWA BIAŁOWIEŻA

„Krajobrazy Puszczy” (5,6 km)

Trasa biegnie przez **rezerwat Wysokie Bagno**, chroniący naturalny fragment świerkowego boru bagiennego oraz dolinę rzeki Narewka. Szlak kończy się przy **Ośrodku Edukacji Leśnej Jagiellońskiej** Nadleśnictwa Białowieża, w którym odbywają się zajęcia warsztatowe i prezentacje przybliżające Puszcę Białowieską.



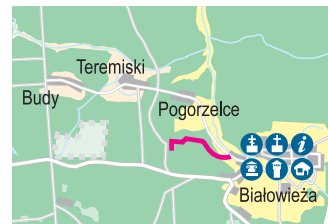
Fot. K. Komar



Fot. A. Panfiluk

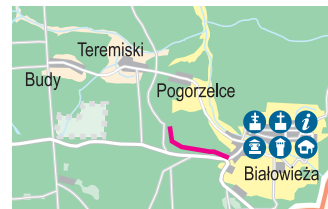
„Żebra Żubra” (2,7 km)

Jedna z najstarszych ścieżek w Polsce. Rozpoczyna się przy szosie łączącej Białowieżę ze wsią Pogorzelce. Jest to niekonwencjonalna trasa – wiedzie drewnianymi groblami i kładkami przez bagniste, puszczańskie zakątki do **Rezerwatu Pokazowego Żubrów**, gdzie ząbębia się z kolejną ścieżką – „Puszczańskie Drzewa”.



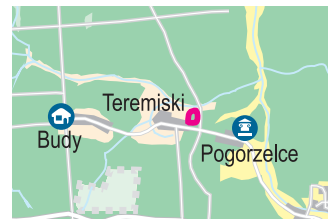
„Puszczańskie Drzewa” (2,5 km)

Ścieżka biegnie przez **rezerwat krajobrazowy im. Władysława Szafera**, ciągnący się wzdłuż szosy Hajnówka-Białowieża. Prowadzi przez lasy grądowe do Rezerwatu Pokazowego Żubrów.



„Szlak Dębów Królewskich” (1 km)

Ścieżka znajduje się w urzyczysku Stara Białowieża, biegnie wśród dębów liczących sobie 150-500 lat, nazwanych imionami królów i księżąt, którzy niegdyś polowali w tym lesie. Ścieżka oddaje majestat Puszczy Białowieskiej – miejscą od wieków goszczącego królewskich dostojników.



Ciekawostka! Szlak mieści się w uroczysku Starta Białowieża, sąsiaduje z uroczyskiem Zamczysko. Wg legendy to właśnie gdzieś tu miał mieścić się królewski dwór myśliwski – być może ten ze słynną białą wieżą, od której pochodzi nazwa Białowieża? Częściowe rozwiązanie zagadki przyniosło dopiero drugie tysiąclecie – upadający w 2005 r. 300-letni dąb August III Sas ze Szlaku Dębów Królewskich i Książy Litewskich odsłonił niezwykłe znalezisko. Odkryto kamienny fundament pieca oraz fragmenty kafla garnkowych o kształcie glinianych naczyń. Legendarny dwór być może istniał naprawdę!

„Miejsce Mocy” (0,9 km)

Bodaj najbardziej tajemnicze miejsce w Puszczy Białowiejskiej. Obszar dawnego kultu plemion pogańskich, znane z tzw. pozytywnego promieniowania. Atmosferę niesamowitości potęguje kamienny krąg oraz drzewa o nietypowym pokroju (nie mają głównego pnia, lecz kilka mniejszych, wiele zrosniętych dębów, korony głogów z gałęziami skierowanymi w kierunku ziemi). Do Miejsca Mocy można dojechać Drogą Siniacką odchodzącą od szosy Hajnówka – Białowieża (zjazd w tym kierunku dobrze oznakowany).

Fot. D. Wawreszuk



TEREN NADLEŚNICTWA BROWSK

„Pod Dębami” (5,5 km)

Ścieżka umożliwia kompleksowe poznanie Puszczy w okolicy Świnoraj. Zbiorowisko kurhanów, odkrywka glebowa umożliwiająca poznanie gleby, marsz wśród 100-150-letnich drzewostanów oraz poznanie metod zwalczania negatywnych skutków działania kornika drukarza – to główne atuty tego szlaku.



Fot. A. Łapińska-Chomicka

Miodowa ścieżka edukacyjna (80 m)

Ścieżka biegnie po sąsiedztwie siedziby nadleśnictwa w Gruszkach (gm. Narewka), składa się z siedmiu tablic edukacyjnych, poświęconych pszczołom i bartnictwie w Puszczy. Umożliwia także przyjrzenie się z bliska pokazowemu ulowi kładowemu. Obok ścieżki jest usytuowany plac zabaw dla najmłodszych.

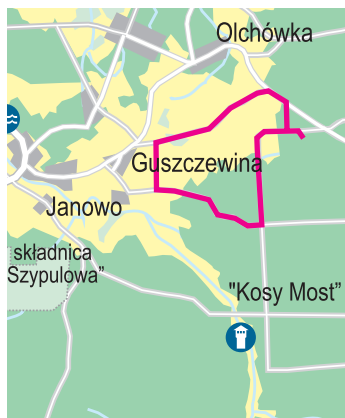
Ścieżka edukacyjna „Szlakiem orlika krzykliwego” (1,7 km)

Szlak ten zaczyna się przy Herbarium w Parku Edukacyjnym Nadleśnictwa Browsk. Z dziesięciu tablic edukacyjnych ustawionych wzdłuż ścieżki dowiemy się wiele o zwyczajach orlika krzykliwego. Ilustracje na tablicach wykonał Tomasz Samojlik – lubiany przez najmłodszych autor przygód Żubra Pompika. W połowie trasy znajduje się miejsce ogniskowe z wiatami – „Dworny Grądek”, skąd rozpościera się widok na dolinę rzeki Narewki.



„Złoty Szlak Ekumeniczny Św. Eustachego” (11 km)

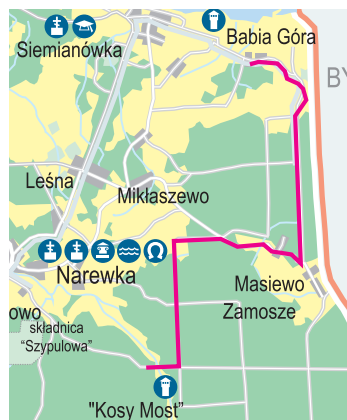
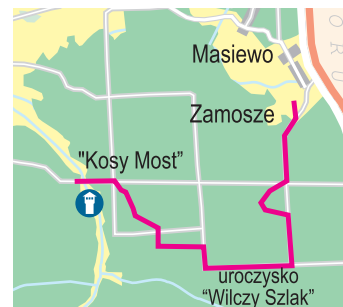
Szlak wchodzi w skład Parku Edukacji Przyrodniczo – Leśnej przy Nadleśnictwie Browsk. Główną atrakcją szlaku jest kapliczka wyrzeźbiona w 360-letnim suchym dębie. W parku znajduje się szereg innych atrakcji: malownicze herbarium, słoneczny pomiar, celtycki krąg mocy oraz oryginalne pszczele barcie.



ŚCIEŻKA EDUKACYJNA W BIAŁOWIECKIM PARKU NARODOWYM (DAWNY OBRĘB HWOŻNA)

„Przez trzy zbiorowiska” (0,4 km)

Trasa ukazuje różne typy lasów: grądy tworzone przez stare, okazałe dęby, podmokły łąg i ols, przez które wiodą kładki. Ścieżkę uzupełniają 12 przystanków z tablicami edukacyjnymi. Ścieżka ma swój początek w uroczysku Wilczy Szlak na trasie zielonego szlaku pieszego Zamosze – Kosy Most.



„Tropem Żubra” (20 km)

Trasa biegnie w głąb Puszczy, spina trzy miejsca zimowego dokarmiania żubrów – Kosy Most, uroczysko Czoto i Babią Górę. Nie bywała okazja do spotkania żubra – króla puszczy, czyni ten szlak bardzo atrakcyjnym.

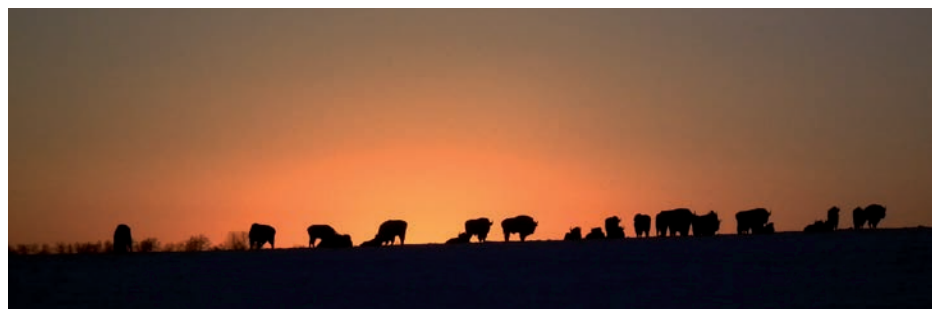
ŚCIEŻKI SPACEROWE w Gminie Czeremcha:

Ścieżka spacerowa „Do zalewu w Repczycach” (żółta, 1,6 km)

Ścieżka spacerowa „Kahanka” (zielona, 8,8 km)

Ścieżka spacerowa „Harali” (czerwona, 9 km)

Ścieżka spacerowa „Do źródeł Nurca” (niebieska, 9,7 km)



Fot. K. Komar





Wólka Zamkowa – Drohiczyn – Sytki – Bryki – Narojki – Rogawka – Grzyby Orzepy – Drochlin – Grodzisko – Mierzynówka – Czarna Wielka – Dziadkowice – Siemiatycze – Anusin – Moszczona Królewska – Radziwiłłówka – Końskie Góry – Grabarka Klasztor – Sycze – Żerczyce – Milejczyce – Nowosiółki – Dąsze – Kleszczele – Jelonka – Grabowiec – Dubicze Cerkiewne – Stary Kornin – Stare Berezowo – Nowoberezowo – Hajnówka.

Szlak biegnie przez obszar Doliny Bugu i Puszcę Białowieską, prezentuje bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne Podlasia. Trasa spina zabytkowe obiekty sakralne – usadowione na skraju wsi kapliczki (lokalizacja nie jest przypadkowa

- miały strzec mieszkańców przed nieszczęściami), misternie zdobione cerkwie, porozrzucane po podlaskich wsiach i miasteczkach, których drewniane bale i fundamenty pamiętają modlitwy sprzed kilku wieków... Na trasie znajduje się także święta Góra Grabarka – serce prawosławia w Polsce. Ale kulturowy krajobraz Podlasia to także architektoniczne piękno – nigdzie indziej niespotykana ornamentyka okiennic, przydomowe ławeczki – centra towarzyskie wsi tutejszych mieszkańców, którzy nadal posługują się śpiewnym dialektem. I ta niezwykła przyroda... Szlak samochodowy spina wszystko to, co na Podlasiu najpiękniejsze – przyrodę, kulturę, bogatą tradycję pełną symboli.

Fot. M. Nowakowski



SZLAK KAJAKOWY - KAJAKIEM PRZEZ RZEKI NAREW I NAREWKA

Spływ kajakiem rzekami Narewka i Narew to blisko 150 km niesamowitej przygody (w regionie Puszczy Białowieskiej szlak liczy ok. 52 km). Leniwy nurt rzek poprowadzi turystów do najpiękniejszych miejsc – Narewki, Narwi, wsi Puchty – perły podlaskiej architektury drewnianej w Krainie Otwartych Okiennic. Szlak kajakowy został wyposażony w infrastrukturę zapewniającą komfort spływu – na trasie znajdują się dogodne miejsca biwakowe oraz miejsca postojowe, wyposażone w przystanie kajakowe (Narewka, Narew, Lewkowo Stare). Spływ można rozpocząć w dowolnym odcinku trasy.

Na kajaki można wybrać się także do Białowieży, gdzie istnieje możliwość organizacji spływu po pięknie meandrującej rzece Narewka na odcinku od mostu przy ulicy Parkowej w kierunku



Fot. M. Nowakowski

wschodnim do granicy z Białorusią. Chętni mogą wziąć udział w spływie katamaranem.

Uwaga! Znajdująca się w granicach Białowieskiego Parku Narodowego część rzeki Narewka jest objęta zakazem organizacji spływów. W Puszczy Białowieskiej szlak można rozpocząć w miejscu o nazwie „Kosy Most” po uzyskaniu zgody Dyrekcji Białowieskiego Parku Narodowego.



Niezapomnianych wspomnień dostarczy wycieczka kolejką wąskotorową, która przemierza puszczańskie tryby od 100 lat. Historia kolejki wąskotorowej sięga bowiem 1915 r., gdy w czasie I wojny światowej wschodnia ściana Polski została inkorporowana przez Niemców, rozpoczęła się intensywna wycinka zasobów leśnych. Na terenie Puszczy Białowieskiej wybudowano sieć tartaków, smolarnie, fabrykę chemiczną – największą w ówczesnej Europie. By usprawnić transport drewna wybudowano sieć torowisk kolejki wąskotorowej sięgających 130 km. Kariera wąskotorówki jako transportu przewozu drewna zaczęła zanikać w latach powojennych, by w 1991 r. zakończyć działalność w tej dziedzinie. Ale wąskotorówka bynajmniej nie wybierała się na emeryturę. W 1991 r. w 75. rocznicę budowy kolejek udostępniono ją dla ruchu turystycznego na trasie Hajnówka – Topiło. I tak, od 32 lat kolej mknie po ostępach Puszczy Białowieskiej ukazując swoim pasażerom jej naturalne piękno. Trasa kolejki biegnie w głąb lasu, stanowi oryginalną formę poznania przyrody. Obecnie wykorzystuje się około 17 km kolejek. Szlak kolejki wąskotorowej zaczyna się na terenie Nadleśnictwa Hajnówka – ustawiono tu stację z lat 30-tych oraz mini skansen z parowozem i wagonami. Tu można też zapoznać się z historią leśnictwa w Puszczy Białowieskiej a także podziwiać rzeźby w drewnie - efekty prac rzeźbiarzy,

uczestników corocznych plenerów w Hajnówce. W dalszej części szlak wiedzie przez piękne, puszczańskie ostępy, przecina dolinę rzeki Leśna i rezerwat Głęboki Kął aż do śródleśnej osady Topiło – znanej już z tras rowerowych i pieszych.

Przydatne adresy i telefony:

Turystyczna Kolejka Wąskotorowa Nadleśnictwo Hajnówka
ul. Kolejki Leśne 12, 17-200 Hajnówka, tel. 85 682 26 89,
693 337 290. Informacje i rezerwacja: <https://kolejki-lesne.pl/>



CERTYFIKOWANE PUNKTY INFORMACJI TURYSTYCZNEJ

*****Centrum Turystyki Regionu Puszczy Białowieskiej, siedziba Lokalnej Organizacji Turystycznej „Region Puszczy Białowieskiej”,**
Hajnówka, ul. 3 Maja 45,
tel. 85 682 43 81, 85 682 51 41,
turystyka@powiat.hajnówka.pl,
biuro@lot.bialowieza.pl,
www.bialowieza.travel

*****Centrum Turystyki i Promocji „KRAINA ŻUBRA”,**
Budy Leśne 1A, 17-230 Białowieża,
tel. 85 682 30 46,
centrum.krainazubra@gmail.com

**** Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze o/Białowieża**
Białowieża, ul. Kolejowa 17,
tel. 85 681 22 95, fax. 85 681 26 24
pttk@pttk.bialowieza.pl,
www.pttk.bialowieza.pl

Inne punkty informacji turystycznej
Punkt - informacja turystyczna Białowieskiego Parku Narodowego, Muzeum Przyrodniczo-Leśne,
Białowieża, Park Pałacowy 11,
tel. 85 681 29 01, info@bpn.com.pl,
www.bpn.com.pl

Stacja Kajakowa,
Narewka, ul. Hajnowska 33,
tel. 85 685 80 62,
stanica-narewka@o2.pl,
<https://www.narewka.pl>

Centrum Turystyki i Kultury „Hładyszka”,
Kleszczele, ul. 1 Maja 19,
tel. 85 681 80 54,
moksir.kleszczele@gmail.com,
www.moksirkleszczele.blogspot.com

Gminna Biblioteka Publiczna w Narwi, ul. Mickiewicza 18, 85 681 68 70,
gbpn@wp.pl,
www.biblioteka.narew.gmina.pl

Gminny Ośrodek Kultury w Czeremchu, ul. 1 Maja 77, 17-240 Czeremcha
tel. 85 685 00 84,
gok.czeremcha@gmail.com,
www.gok.czeremcha.pl

Fot. A. Łapińska-Chomicka





Starostwo Powiatowe w Hajnówce

A.Zina 1, 17-200 Hajnówka,

tel. +48 85 682 27 18

e-mail: starostwo@powiat.hajnówka.pl

<https://samorząd.gov.pl/web/powiat-hajnowski>

Centrum Turystyki i Promocji „Kraina Żubra”

Budy Leśne 1 A, 17-230 Białowieża

tel. + 48 85 682 30 46



@centrum.kraina.zubra

Tekst:

Katarzyna Miszczuk

Fotografie:

M. Nowakowski, P. Filipik, P. Świdzki, K. Borowik, P. Tadejko, A.K. Kobus - ©LOT Region Puszczy Białowieskiej, K. Komar, D. Wawreszuk, A. Panfiluk, B. Budnik, A. Łapińska-Chomicka, K. Miszczuk, archiwum Starostwa Powiatowego w Hajnówce

Projekt, skład, druk:

Argrafpol sp. z o.o.

ul. Żmudzka 21, 51-354 Wrocław, tel. 507 096 545,

email: argrafpol@argrafpol.pl, www.argrafpol.pl

Publikacja bezpłatna

ISBN 978-83-942223-9-0



www.bialowieza.travel

